

Securitisatie van leningen kan balansherstructurering en kredietverlening ondersteunen

In veel landen waaronder Nederland, vergroten banken hun weerbaarheid tegen schokken. Zij streven naar stabielere financieringsbronnen, een minder risicovolle balans en een grotere kapitaalreserve. Dit herstructureringsproces kan gepaard gaan met een beperktere beschikbaarheid van nieuw krediet voor bedrijven en huishoudens, hetgeen zich vooral doet voelen als de vraag naar krediet weer gaat aantrekken. Securitisatie kan de negatieve bijeffecten van het herstructureringsproces verminderen. Noodzakelijk is dat nieuwe regelgeving een eind maakt aan de verkeerde prikkels en ondoorzichtigheid die voorafgaand aan de crisis tot een onverantwoorde toepassing van securitisatie leidden. Daarbij blijft het van belang dat banken op termijn geleidelijk hun kapitaalreserves structureel verhogen.

Inleiding

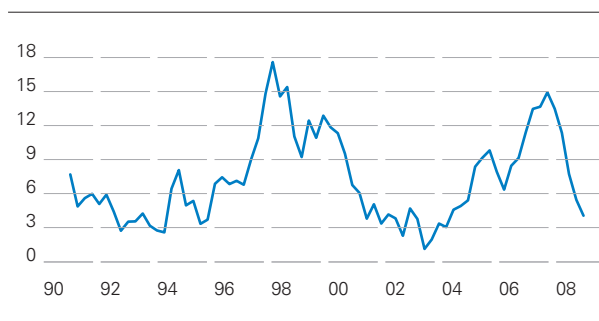
In reactie op de crisis moeten veel banken in Westerse landen hun balansen herstructureren. Zo is het noodzakelijk dat zij de financieringsstructuur verbeteren, op termijn de kapitaalreserves verhogen en het risico-profiel van de balans verlagen. Doel van dit proces is het vergroten van hun weerbaarheid tegen schokken. Spaartegoeden worden veiliger beheerd en de mogelijkheid tot het verstrekken van leningen aan gezinnen en bedrijven blijft daardoor op de langere termijn beter gewaarborgd. Een herstructurering kan op de korte termijn een negatieve invloed hebben op de beschikbaarheid van nieuw krediet voor huishoudens en bedrijven. Daarom is het van belang dat bijvoorbeeld kapitaalreserves geleidelijk worden verhoogd.

Groei van de kredietverlening daalt

De groei van de kredietverlening aan in Nederland gevestigde niet-financiële bedrijven is gedaald van ruim 15 procent in de zomer van 2008 tot circa 3 procent eind 2009 (Grafiek 1). Een daling van de kredietgroei komt in elke recessie voor en de mate van daling in de huidige recessie is niet uitzonderlijk sterk. Uit de Bank Lending Survey (BLS), een kwalitatieve kwartaalenquête naar het kredietbeleid van banken in het eurogebied, blijkt dat een meerderheid van banken tot en met het vierde kwartaal van 2009 een afname van de vraag naar krediet constateerde. Een belangrijke oorzaak hiervan is de verminderde economische activiteit. Daardoor hebben bedrijven minder werkkapitaal nodig en stellen zij investeringen uit. Een verminderde vraag is tot nu toe de belangrijkste factor achter de daling van de kredietgroei. Daarnaast is de situatie voor de banken,

Grafiek 1 Kredietverlening aan niet-financiële bedrijven

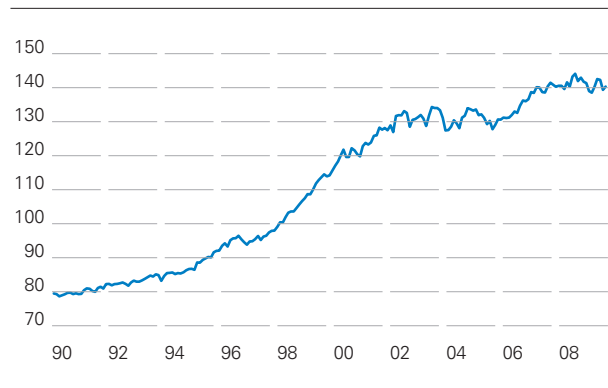
Procentuele jaarommutaties

Bron: DNB.

Grafiek 2 Verhouding leningen/deposito's van private sector

Maandcijfers

Bron: DNB.

als verschaffers van krediet, moeilijker geworden. De omvang en de waarde van hun financiële buffers staan onder druk, de kosten van het aantrekken van financiering zijn toegenomen en het is noodzakelijk hogere buffers aan te houden.

Aanhoudende balansherstructurering

Het valt te verwachten dat de herstructurering van de balanspositie van banken ook dit jaar nog aanhoudt. Zo is het voor banken nog steeds moeilijk om financiering aan te trekken via professionele partijen. Tot nu toe voorziet de Europese Centrale Bank in die financieringsbehoefte, maar zij zal dat niet eeuwig blijven doen. Daarom verminderen banken hun afhankelijkheid van korte-termijn financiering door professionele partijen. Banken richten zich nu naar verhouding meer op spaargeld. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de daling van de verhouding tussen uitstaande leningen en deposito's van bedrijven en huishoudens (grafiek 2).

Ook blijft de noodzaak voor banken om de kapitaalreserve aan te vullen vooralsnog groot. Banken hebben te kampen met oplopende kredietverliezen als gevolg van het gestegen aantal faillissementen en betalingsproblemen bij bedrijven en gezinnen. Deze verliezen komen bovenop de herwaarderingsverliezen die zij vooral in 2008 leden op hun handelsportefeuilles. De kapitaalreserve heeft deze verliezen in eerste instantie opgevangen. Maar toezichthouders en financiële markten verlangen van banken dat zij de reserves aanvullen en op termijn geleidelijk verhogen. Dit doen zij door bedrijfsonderdelen te verkopen, nieuwe aandelen uit te

geven en een deel van de behaalde winsten toe te voegen aan de reserve.

Banken geven in de BLS ook aan dat zij de kredietvoorwaarden hebben aangescherpt, voornamelijk omdat zij meer risico's signaleren vanwege de algemene economische teruggang alsmede verhoogde risico's bij individuele bedrijven en bedrijfstakken. Banken zijn door deze hogere risicoperceptie beter gaan letten op het kredietrisico van verschillende groepen kredietnemers, die daarom ook meer uiteenlopende risicopremies moeten betalen. Om het kredietrisico verder te beperken stellen banken ook hogere eisen aan het onderpand. Door deze maatregelen is het voor bedrijven en huishoudens minder gemakkelijk geworden om tegen dezelfde voorwaarden krediet te krijgen. Maar het mag niet worden vergeten dat dit deels een noodzakelijke correctie is van zeer ruime kredietvoorwaarden in het verleden. Gelet op de grote herstructureringsopgave waarvoor banken staan, is niet uit te sluiten dat de toegang tot nieuw krediet voor bedrijven en huishoudens langere tijd minder gemakkelijk is. Bovendien zou het economische herstel bemoeilijkt kunnen worden als banken in het streven naar gezondere balansverhoudingen de groei van de kredietverlening niet meer kunnen laten aansluiten op de kredietvraag op het moment dat die weer toeneemt. Niettemin is het op de langere termijn beter voor de economie als banken hun kapitaalreserve aanvullen door de uitgifte van aandelen en winstinhouding. Als versterking van de kapitaalreserve in onvoldoende mate mogelijk blijkt te zijn onder invloed van marktomstandigheden, dan zou securitisatie de toegankelijkheid tot nieuw krediet kunnen ondersteunen. Voor de kredietcrisis werd een substantieel deel van de uitstaande kredieten met behulp van securitisatie gefinancierd. Deze structurele financieringsbron is door de crisis opgedroogd en heeft daarmee mede bijgedragen aan de financieringsproblemen van banken.

Verantwoorde securitisatie ondersteunt toegang tot nieuw krediet

Mits verantwoord uitgevoerd heeft de verkoop van gesecuritiseerde leningen een gunstige invloed op de financiering, het kapitaal en het risicoprofiel van een bank. Securitisatie kan daarom bijdragen aan de beschikbaarheid van krediet. Dit kan van belang zijn gedurende de transitiefase naar hogere kapitaalreserves.

Securitisatie houdt in dat banken leningen aan huishoudens en bedrijven en het daarbij behorende kredietrisico bundelen tot beleggingsinstrumenten (securities)

die verhandelbaar zijn op financiële markten. Deze beleggingsinstrumenten worden verkocht aan investeerders. Het kredietrisico komt daardoor terecht bij meerdere investeerders, die daarvoor voldoende reserves moeten aanhouden. Securitisatie is voor banken dus een extra financieringsbron. Banken ontvangen immers geld door leningen te verkopen die zij in eerste instantie moesten voorfinancieren. Daarnaast verdwijnt het kredietrisico van de balans, zodat de bank daarvoor geen kapitaal in reserve hoeft te houden. Daardoor ontstaat ruimte op de balans om nieuwe leningen aan huishoudens en bedrijven te verstrekken.

Securitisatie is door de kredietcrisis in een kwaad daglicht komen te staan door een aantal tekortkomingen in de regelgeving en monitoring van de risico's. De grootste tekortkoming was dat banken als verkopers van verpakte leningen met het daarbij behorende risico onvoldoende prikkels hadden om de kredietkwaliteit te bewaken. Deze lakse houding ten opzichte van de risico's deed zich vooral voor in het buitenland, met als meest treffende voorbeeld de Amerikaanse subprime-hypotheek. Deze hypotheek werden verstrekt aan niet-kredietwaardige consumenten, vervolgens gesecuritiseerd en doorverkocht aan financiële instellingen over de hele wereld. Een tweede tekortkoming was dat banken geen of in onvoldoende mate afstand van het risico namen vanwege de krediet- en liquiditeitsgaranties die ze voor de verpakte leningen boden. Deze garanties verplichtten banken om te hulp te schieten bij liquiditeitsproblemen of kredietverliezen, terwijl ze hiervoor onvoldoende liquiditeits- en kapitaalbuffers aanhielden. Een derde tekortkoming was dat investeerders eigenlijk niet goed wisten wat het onderliggende risico van een gesecuritiseerde lening was. Investeerders vertrouwden op de kredietbeoordelingen van credit rating agencies om hun informatie-achterstand te verminderen. Maar omdat credit rating agencies worden betaald door bedrijven van wie zij de producten dienen te beoordelen is er sprake van een belangenconflict. Daarnaast bemoeilijkte de overmatige complexiteit van veel securitisatiecontracten de eigen kredietanalyse van investeerders.

Een terugkeer van het vertrouwen in securitisatie zou banken de mogelijkheid bieden knelpunten in de kredietverlening te voorkomen. Een en ander vereist wel dat securitisatie op verantwoorde wijze wordt vormgegeven.

Aangescherpte regelgeving en beter zicht op risico's

Nieuwe Europese regelgeving beoogt dat kredietbeoordelaars niet meer tegelijkertijd een adviserende rol

mogen vervullen voor financiële instellingen en financiële producten van deze instellingen mogen beoordelen. Deze regels zijn vanaf oktober 2009 van kracht met een overgangstermijn van negen maanden. Daarnaast worden banken volgens nieuwe regels verplicht om minimaal vijf procent van de gesecuritiseerde leningen op de balans te houden. Daardoor hebben zij een aandeel in de mogelijke verliezen en dus een prikkel om de kredietnemers zorgvuldiger te selecteren en te beoordelen. Er komen hogere kapitaaleisen voor krediet- en liquiditeitsgaranties die door banken zijn afgegeven in relatie tot gesecuritiseerde leningen. Ook worden hogere kapitaaleisen gesteld aan complexe vormen van securitisaties zoals securitisaties van securitisaties. Deze hogere kapitaaleisen verminderen weliswaar de mogelijkheid tot kapitaalverlichting, maar vergeleken met traditionele kredietverlening is er nog steeds sprake van een verminderd kapitaalbeslag. De nieuwe kapitaalregels worden eind 2010 van kracht.

Initiatieven vanuit de branche zelf richten zich op het beter zichtbaar maken van risico's voor investeerders, zoals standaardisatie van contracten en het openbaar maken van de methodologie van kredietbeoordelaars. De risicomonitoring door investeerders wordt gestimuleerd als investeerders meer informatie krijgen op het niveau van individuele leningen die onderdeel zijn van een bundel verpakte leningen, zoals jaar van uitgave, regio, inkomen van de kredietnemer, type en omvang van onderpand.

Tot besluit

Het is belangrijk en noodzakelijk dat banken op termijn geleidelijk hun kapitaalreserve structureel verhogen. In de transitiefase naar hogere kapitaalreserves kan securitisatie helpen voorkomen dat het aanbod van krediet te sterk onder druk komt, wat een negatieve uitwerking kan hebben op het economische herstel. Dit laatste zou zich met name kunnen voordoen als de vraag naar krediet weer stijgt onder invloed van een aantrekkende economie. Het is daarom belangrijk dat het vertrouwen in de securitisatiemarkt terugkeert. Een strengere regelgeving en initiatieven vanuit de financiële sector kunnen daaraan bijdragen.